

การหลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคมของชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบบ้านเคียงฟ้า

ตำบลสะเตาะพง อำเภอกาบัง จังหวัดเพชรบูรณ์

A LIBERATION FROM SOCIAL EXCLUSION OF EX-WAR VOLUNTEER HILL TRIBE IN THE KHIANGFA VILLAGE OF PHETCHABUN PROVINCE

ทิพย์ปริญญ์ ปัญญามิ^{1*}, สุวิชา เป้าอารีย์²

Tipparin Panyamee^{1*}, Suvicha Paoaree²

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Doctor of Philosophy, Faculty of Social Development and Management Strategy, National Institute of Development Administration, Bangkok, 10240, Thailand

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย

² Assistant Professor Dr., Faculty of Social Development and Management Strategy, National Institute of Development Administration, Bangkok, 10240, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}tipparin.p@gmail.com

รับบทความ : 2 กรกฎาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 29 สิงหาคม 2564 / ตอรับบทความ : 10 กันยายน 2564

Received : 2 July 2021 / Revised : 29 August 2021 / Accepted : 10 September 2021

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.37

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) the social exclusion of the ex-war volunteer hill tribe; and 2) the social struggle to liberate the ex-war volunteer hill tribe from the social exclusion in Ban Khiang Fah, Sadao Phong Sub-district, Khao Kho District of Phetchabun Province. Qualitative research methodology by semi-structured interview that passed quality inspection was used. There were 27 key informants consisting of 1) the community leaders and community committees; 2) the community members; 3) representatives of government agencies and private sectors of community areas. The research tool was snowball technique by applying non-participant observation and in-depth interviews. Data were analyzed by analytic induction. This research founded that the social exclusion existed based on the sense of the social unjust made by the state assistance. While the Thai Army gave houses, lands, and money to the ex-communist insurgency groups to end the anti-communist war, the ex-war volunteer hill tribe who used to fight side-by-side with the Thai Army to against communist movements in the area, received nothing. They struggled from helping and supporting after they had requested for equity, the Third Army Area ultimately established the war veteran's village, providing lands and houses with registration and right possessing certificates, and merging their residential areas with the nearby village in order to access to necessarily public utilities.

Keywords : Social exclusion, Struggle, Volunteers of hill tribes

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการถูกกีดกันทางสังคมของกลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบในบ้านเคียงฟ้า ตำบลสะเตาะพง อำเภอกาบัง จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาการต่อสู้ดิ้นรนให้หลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคมของกลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบ การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ มีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 27 คน ประกอบด้วย 1) ผู้นำและกรรมการของชุมชนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้เรียกร้อง 2) สมาชิกในชุมชน 3) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเทคนิคการบอกต่อด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย ผลการศึกษพบว่า การกีดกันทางสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ภายใต้การรัฐไม่ได้รับความเป็นธรรม

ของการช่วยเหลือจากรัฐ เนื่องจากรัฐช่วยเหลือเพียงผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (อดีตผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์) ได้แก่ การให้ที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน และเงินเยียวยาช่วยเหลือ แต่ในขณะที่กลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบที่ต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับกองทัพไทยกลับไม่ได้รับสิ่งตอบแทนจึงเป็นเหตุทำให้ต้องต่อสู้ดิ้นรนขอความช่วยเหลือเฉกเช่นเดียวกับผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ในที่สุดกองทัพภาคที่ 3 ได้มีการดำเนินการจัดทำโครงการหมู่บ้านทหารผ่านศึก จัดหาสำเนาทะเบียนบ้าน เอกสารครอบครองสิทธิ ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินได้ รวมถึงให้พื้นที่อยู่อาศัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านใกล้เคียงอย่างเป็นทางการเพื่อการเข้าถึงสาธารณูปโภคและบริการที่สำคัญจากภาครัฐ

คำสำคัญ : การกีดกันทางสังคม, การต่อสู้ดิ้นรน, ชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบ

บทนำ

การกีดกันทางสังคม (Social exclusion) เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากผลของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมที่มีลักษณะทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม คล้ายเคียงกัน กับคนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีลักษณะแตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ในสังคม จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสมานฉันท์ทางสังคม (Social cohesion) และวิกฤตทางสังคม ซึ่งในที่สุดได้ส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมทางสังคมสูงขึ้น โดยประเทศฝรั่งเศสเป็นผู้ริเริ่มผลิตรายการการกีดกันทางสังคมในช่วงปี 1974 จากนั้นได้มีการแพร่ขยายผ่านสถาบันต่าง ๆ ในยุโรป ในช่วง 1990s มีการศึกษาการกีดกันทางสังคมเน้นไปที่ผลกระทบทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ถูกกีดกันทางสังคม ต่อมาการศึกษาของ Pierson (2016, pp. 4-9) ได้เน้นถึงผลกระทบอื่น ๆ จากการถูกกีดกันทางสังคมตามบริบทในแต่ละประเทศด้วย เช่น การถูกกีดกันไม่ให้เข้าถึงบริการสาธารณะ การขาดการเข้าถึงเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในบางประเทศอาจรุนแรงถึงขั้นเกิดการสู้รบ หรือฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อย่างกรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในประเทศรวันดาจากความขัดแย้งระหว่างเผ่าฮูตูและเผ่าตูตซี และการสู้รบเพื่อปราบปรามชนกลุ่มน้อยในพม่า เป็นต้น

การกีดกันทางสังคมในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมอาจมีสาเหตุมาจากความแตกต่างเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ลักษณะทางกายภาพ สุขภาพ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การอบรม ความเห็นทางการเมือง เป็นต้น (Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, 2017, online) มีการศึกษาเกี่ยวกับการกีดกันทางสังคมว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางสังคมที่ไม่ถูกรวมเข้ากับคนในสังคมกระแสหลัก สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียม การขาดความยุติธรรมในสังคม การขาดการเข้าถึงการบริการจากภาครัฐ แม้ว่าจะมีการพัฒนาระบบสวัสดิการทางสังคมแต่ในความเป็นจริงยังคงมีเหตุที่ทำให้ผู้ด้อยโอกาสเหล่านั้นไม่สามารถเข้าถึงการบริการทางสังคมได้ (Panyamee, 2012, p. 18) กลุ่มผู้ถูกกีดกันทางสังคมที่เห็นได้ชัดคือกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาในไทยมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ สงคราม โดยอพยพมาจากคาบสมุทรอินโดจีนเข้ามาภาคเหนือของไทยและต้องอาศัยบริเวณรอยต่อเวียดนาม พม่า ลาว ไทย เป็นเวลามากกว่า 150 ปี (Lee-Preecha et al., 2017, p. 26) ซึ่งชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบก็อยู่ในกลุ่มนี้ด้วย พวกเขาเข้ามาอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ประมาณช่วงปี 2500 จนมีการตั้งถิ่นฐานอาศัยอย่างถาวรในประเทศไทย รวมไปถึงการมีลูกหลานที่เกิดบนแผ่นดินไทยแต่ไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นพลเมืองไทย การขาดโอกาสการเข้าถึงสวัสดิการสังคมต่าง ๆ อย่างเช่น กลุ่มชาวเขาเผ่าม้ง ในเขตอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีบทบาทในช่วงที่ประเทศไทยทำสงครามต่อต้านคอมมิวนิสต์เมื่อประมาณ 50-60 ปีก่อน ต่อมาในปี 2513 รัฐบาลได้ประกาศชักชวนชาวเผ่าม้งเข้าร่วมเป็น “ชาวเขาอาสาสมัคร (ชชส.)” เพื่อช่วยเหลือรัฐบาลไทยในการต่อสู้

กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) โดยฝ่ายทหารได้ให้คำมั่นสัญญาแก่ชาวเขาอาสาสมัครว่า หากการสู้รบสิ้นสุดลงเมื่อใด จะให้มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย และเมื่อสงครามสิ้นสุดลงกองทัพไม่ได้ทำตามที่ได้สัญญาไว้ (Cavalry Squadron 28th, 2015, pp. 1-3) พวกเขาต้องต่อสู้เรียกร้องและพยายามช่วยเหลือตนเองเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ จนในที่สุดการต่อสู้ดิ้นรนของพวกเขาก็ประสบความสำเร็จ สามารถมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นไปตามที่องค์การที่อยู่อาศัยแห่งสหประชาชาติ ให้ความสำคัญถึงการอยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และตระหนักถึงสิทธิพื้นฐานของการมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับประชากรทุกคนบนโลก (United Nations Human Settlements Programme, 2020-2021, p. 1) ทั้งยังสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงในชีวิตให้กับพวกเขา ลดทอนการถูกกีดกันทางสังคมในสถานะความเป็นชายขอบของชาวม้งที่ถูกตีตราว่ามีลักษณะ ย้ายถิ่นบ่อย และทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (Ketmanee, 1991, pp. 4-19) จากปรากฏการณ์ดังกล่าวเห็นได้ชัดว่าชาวเขาอาสาสมัครกลุ่มนี้มีความพยายามอย่างแรงกล้าในการต่อสู้ดิ้นรนให้สามารถหลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคม โดยเฉพาะในประเด็นที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในสังคม (Levitas et al., 2007, pp. 86-105) และอาจเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเข้าถึงสิทธิอื่น ๆ ได้ รวมทั้งลดทอนการกีดกันทางสังคม จากปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าวได้นำไปสู่ความน่าสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อหลุดพ้นจากการกีดกันทางสังคมของชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการถูกกีดกันทางสังคมของกลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบในบ้านเคียงฟ้า ตำบลสะเดาะพง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาการต่อสู้ดิ้นรนให้หลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคมของกลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

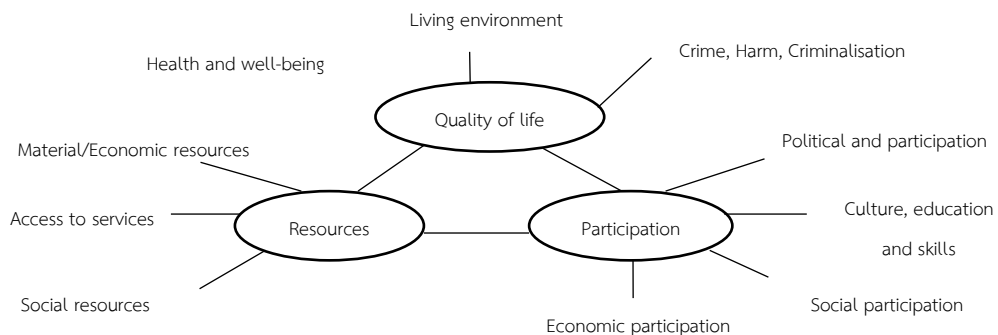
ประโยชน์การวิจัย

1. ทราบถึงลักษณะการถูกกีดกันทางสังคมของกลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ทราบถึงการต่อสู้เพื่อหลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคมของกลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบบ้านเคียงฟ้า ตำบลสะเดาะพง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

การกีดกันทางสังคมเกิดขึ้นครั้งแรกในฝั่งยุโรปและมีการกล่าวถึงการกีดกันทางสังคมในเชิงเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันมุมมองของการกีดกันทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นบริบทของคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น (Pierson, 2016, pp. 6-7) ต่อมาการศึกษาของ Beall (2002, pp. 43-44) ได้พยายามอธิบายเพิ่มเติมในเชิงเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberal) ที่เกิดจากผลกระทบการจัดระเบียบเชิงเศรษฐกิจโลกแบบใหม่ จึงตอกย้ำให้เห็นว่าการกีดกันทางสังคมเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งในประเทศอังกฤษยังพบว่า การกีดกันทางสังคมเกี่ยวข้องกับการประสบความยากลำบากของประชาชนในปัญหาต่าง ๆ เช่น รายได้ต่ำ ที่อยู่อาศัยไม่สะดวกสบาย เป็นต้น (Social Exclusion Unit, 2001, p. 74) การมีความหมายในทิศทางลบทำให้นักวิชาการได้พยายามหาแนวทางการแก้ไขปัญหาขึ้น โดยเฉพาะการหาตัวชี้วัดที่เหมาะสมเพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในประเด็นที่มีการถูกกีดกันทางสังคม แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาของ Mathieson et al. (2008, pp. 47-48) ยังพบว่าตัวชี้วัดต่าง ๆ ของการกีดกันทางสังคม

ที่มีข้อจำกัดมากมาย อาทิ การใช้คำจำกัดความของการกีดกันทางสังคมในแต่ละบริบท การใช้ตัวชี้วัดของการกีดกันทางสังคมในสังคมหนึ่งอาจไม่สามารถนำมาใช้วัดในอีกสังคมหนึ่งได้ การมีข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้การศึกษาเกี่ยวกับการกีดกันทางสังคมเน้นไปที่ตัวชี้วัดในเชิงปริมาณมากจนเกินไป ซึ่งอาจส่งผลต่อข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การถูกกีดกันทางสังคมในรูปแบบเชิงคุณภาพ (Levitas, 2005, p. 154) ด้วยเหตุนี้เองจึงมีการศึกษาเกี่ยวกับการกีดกันทางสังคมที่ถูกเรียกว่า Bristol social exclusion matrix (B-SEM) (Levitas et al., 2007, pp. 86-105) ซึ่งการศึกษานี้ได้รวบรวมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการถูกกีดกันทางสังคม ได้แก่ ประเด็นทรัพยากร คือการที่ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรสินค้า การบริการเอกชนและสาธารณะ การสนับสนุนทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน ประเด็นการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจที่เน้นในเรื่องการจ้างงานที่ดีและเป็นธรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง การศึกษา การเป็นสถานะพลเมือง จะเห็นได้ว่ารายละเอียดเรื่องทรัพยากรและการมีส่วนร่วมส่งผลถึงประเด็นคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งทำให้เกิดการอยู่ติดดินและการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจตลอดชีวิต มีความพึงพอใจในชีวิต รวมทั้งให้ความสำคัญกับคุณภาพที่อยู่อาศัยพื้นที่ใกล้เคียงให้มีความปลอดภัยลดการก่ออาชญากรรมและการถูกทำร้าย โดยสรุปได้ตามภาพ 1

ภาพ 1 The bristol social exclusion matrix (B-SEM)

ที่มา : Gordon et al., 2000, pp. 86-95.

การศึกษาเรื่อง Social exclusion and anti-immigration attitudes in europe: The mediating role of interpersonal trust ได้พยายามนำตัวชี้วัดใน B-SEM มาใช้ในการศึกษาเพราะมีความเกี่ยวข้องทั้งในเรื่องคุณภาพชีวิต ทรัพยากร และการมีส่วนร่วม โดยการศึกษาได้พบว่า หากบุคคลมีประสบการณ์การถูกกีดกันทางสังคมมาก จะมีความไว้วางใจต่อผู้อื่นจะต่ำลง ทั้งยังมีผลโดยตรงต่อทัศนคติการต่อต้านการย้ายถิ่นของผู้อพยพ ในทางกลับกัน หากส่งเสริมทัศนคติที่ต่อต้านผู้อพยพ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอาจสร้างเวทีสำหรับการวิจัยในอนาคตเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของทัศนคติเชิงลบต่อผู้อพยพและปัจจัยที่เอื้อต่อการยอมรับผู้อพยพเหล่านั้น (Pellegrini et al., 2021. p. 697) จากที่ได้กล่าวถึงการกีดกันทางสังคมในช่วงต้นอาจสรุปได้ว่า การกีดกันทางสังคมคือการประสบกับความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของประชาชนผู้ซึ่งควรได้รับสิทธิต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันตามที่กฎหมายกำหนดภายใต้การไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ซึ่งการไม่ละเมิดสิทธิมีความเชื่อมโยงในเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นผู้อพยพ ในงานวิจัยข้างต้นได้สะท้อนเห็นถึงสิทธิของบุคคลหนึ่งที่อาจรีดลอนสิทธิต่อบุคคลอื่นได้ กล่าวคือผู้อพยพย่อมมีสิทธิตามกฎหมายแต่ความไว้วางใจต่อบุคคลอื่นอาจส่งผลในการเลือกปฏิบัติ ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

ในปี 1948 ได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ให้คำจำกัดความสิทธิมนุษยชนว่าเป็นสิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ไม่คำนึงถึง เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา ศาสนา สถานะอื่นใด รวมถึงสิทธิในการมีชีวิตเสรีภาพ อิสระภาพ ในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก การทำงาน การศึกษา และอื่น ๆ ซึ่งสิทธิเหล่านี้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ (Beetham, 1999, pp. 30-34) การเกิดกรอบสิทธิมนุษยชนกว้าง ๆ ในขั้นต้นได้กลายเป็นวาทกรรมที่ได้แพร่ขยายไปทั่วโลก ประเทศไทยดำเนินการตามปฏิญญาสากลได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทย ด้วยเหตุว่าสังคมไทยมีธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน มีมิติทางสังคมที่สลับซับซ้อนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังมีหลักการใช้ชีวิตของคนไทยอยู่ภายใต้หลักพระพุทธศาสนาให้มนุษย์เกิดการละเมิดหรือการเบียดเบียนกันและกันน้อยที่สุด (Sivalak, 1995, p. 40) การมีหลักการค่านิยมของชาวตะวันตกทำให้นักคิดนักวิชาการสมัยนั้นได้พยายามส่งผ่านข้อมูลของชาติตะวันตกผ่านงานเขียนของตนเองเพื่อหาจุดสมดุลทั้งยังเกิดการเรียกร้องเรื่องสิทธิในระบอบประชาธิปไตยจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรมีการประกาศว่าจะต้องให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ มีความเท่าเทียม เสมอภาค (Pranom-Sri, 2011, pp. 19-24) การเกิดขึ้นดังกล่าวกลายเป็นก้าวแรกแห่งการนำพาประเทศไปสู่การเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคมโลก แต่ด้วยประวัติศาสตร์ไทยที่มีเอกลักษณ์และแตกต่างจากสังคมตะวันตก โดยเฉพาะในประเด็นหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ประยูร ธมฺมปิตฺโต) (Phra Dhammapitaka (Prayudh Payutto), 2003, pp. 2-5) ที่ได้กล่าวว่าประวัติศาสตร์ของชาติตะวันตกต้องต่อสู้ดิ้นรนให้สามารถออกมาจากการกดขี่ข่มเหงในทางศาสนาและการเมืองทำให้ชาติตะวันตกต้องสร้างหลักมนุษยชนขึ้นมาจนกลายเป็นสถาบัน ซึ่งประเทศไทยไม่ได้เกิดเหตุการณ์ดังเช่นชาติตะวันตก ในขณะที่ขณะ ประณมศรี (Pranom-Sri, 2011, pp. 33-43) ได้กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนในที่แตกต่างกันของเอเชียและตะวันตก โดยวัฒนธรรมของเอเชียเน้นการให้คุณค่าความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าปัจเจก ซึ่งเอเชียอาจต้องสร้างวาทกรรมสิทธิมนุษยชนแบบใหม่ขึ้น หรืออาจเรียกว่าสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย (Asian concept of human rights) อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้าม การศึกษาของสุรพศ ทวีศักดิ์ (Thaweesak, 2020, pp. 1-3) ได้สนับสนุนการเกิดหลักมนุษยชนสากลซึ่งหากมนุษย์ไม่คำนึงถึงสิทธิของตนเองและผู้อื่นย่อมทำให้เกิดการละเมิดต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งการที่ทุกคนสามารถฟ้องร้องได้ แม้กระทั่งคนในครอบครัวตัวเองนั้น คือการวางหลักประกันทางกฎหมายหากเกิดการละเมิดขึ้น

การปะทะทางแนวคิดข้างต้นได้แสดงให้เห็นการแสวงหาความจริงในการนำหลักการสิทธิมนุษยชนมาใช้ที่เหมาะสม ซึ่งในประเทศไทยได้มีมิติทางสังคมที่สลับซับซ้อนเพิ่มขึ้น ทำให้การเหลื่อมล้ำเกี่ยวกับสิทธิสามารถเกิดขึ้นได้และต้องมีการต่อสู้ที่ไม่ใช่เพียงแค่พื้นที่สำหรับการชุมนุม ประท้วง แต่ยังเป็นการพยายามสร้างพื้นที่เพื่อนิยาม ช่งชิงความหมายใหม่ให้กับกลุ่มผู้ถูกกีดกันทางสังคม (Charoensin-o-lam, 2017, pp. 16-42) การทำให้คน กลุ่มคน ชุมชน สังคม เกิดการยอมรับและเกิดความเข้าใจ และเปิดพื้นที่ให้กับการสร้างความหมายใหม่ให้กับคนที่แตกต่างจากไปจากตน (Koonphol, 1998, pp. 167-214) การศึกษาของสมบัติ บุญคำเอียง (Boonkamying, 1997, pp. 162-163) พบว่า การต่อสู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ (ชาวลาว) ที่พยายามช่งชิงการนิยามความหมายต่อพื้นที่ เพื่อแสดงออกถึงสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวลาวว่าเป็นผู้ทำลายป่าหรือเป็นคนต่างด้าวตามที่กรอบการพัฒนาชาติกำหนดเท่านั้น โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดพื้นที่เพื่อสร้างความหมายใหม่ของขบวนการต่อสู้ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร โดยเน้นการต่อสู้กับนายทุนที่เข้ามาแสวงหาประโยชน์จากป่าชุมชน ทำให้เกิดกระแสการปกป้องป่าเกิดขึ้น (Chalermlarp & Chaiyaros, 2005, pp. 39-49) และในที่สุดจึงเกิดความพยายามผลักดันกฎหมายป่าชุมชนในประเทศไทย เกิดพระราชบัญญัติป่าชุมชน การต่อสู้ที่ทำให้เห็นภาพเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญของการประสบผลสำเร็จในการต่อสู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้วนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจงเพื่อสะท้อนรายละเอียดของประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษารั้วจะมีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยเทคนิคการบอกต่อ เริ่มจากบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องซึ่งมีการอ้างอิงมากที่สุดในพื้นที่ชุมชน ใช้คุณสมบัติที่ได้กำหนดก่อนเพื่อความแม่นยำตรงและป้องกันอคติ มีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 27 คน โดย ดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้ที่มิบพบาที่สำคัญเกี่ยวกับการหลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคมในพื้นที่ 2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการหลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคมในพื้นที่ไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อม 3) ผู้ที่ยินดีให้ข้อมูลในระดับลึก ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะมาจาก 1) ผู้นำและกรรมการของชุมชนซึ่งมิบพบาที่สำคัญในการหลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคม 9 ท่าน 2) สมาชิกในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 9 ท่าน 3) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ (ทหาร กรมการปกครอง) ภาคเอกชน ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน 9 ท่าน

เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงบริบทของพื้นที่ การกีดกันทางสังคมที่ได้ประสบ การต่อสู้ ซึ่งดำเนินการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้รับข้อเสนอแนะและแก้ไขให้เรียบร้อย มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกและใช้แนวทางการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลจริง มีการเลือกใช้สถานที่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวกในการให้ข้อมูล และสัมภาษณ์นอกเวลางาน รวมถึงมีการสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการทหารจะให้อติตร้อย.ขส. 31 ประสานงานเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ เพราะในช่วงเวลาดำเนินโครงการฯ ร้อย.ขส. 31 และตัวแทนกองทัพภาค 3 ติดต่อประสานงานกันอยู่เสมอ ผู้วิจัยมิบพบาเป็นผู้วิเคราะห์ เป็นผู้สัมภาษณ์ และเป็นผู้สังเกตการณ์ ทั้งยังมีการใช้เครื่องบันทึกเสียงบันทึกข้อมูล สมุดบันทึกภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative data analysis) มีการตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลโดยอาศัยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) โดยผู้ศึกษาทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มีการเก็บรวบรวมมาด้วยวิธีการที่ต่างกัน (Methodological triangulation) ในพื้นที่เพื่อลดทอนข้อมูล (Data reduction) ที่ไม่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลทำการตรวจสอบความถูกต้องมาทำการจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ (Typology) และจัดระบบข้อมูล (Taxonomy) ตามวัตถุประสงค์ เพื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Logical relation) ยึดหลักตรรกะเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีควบคู่กับบริบท (Chai-amporn, 2013, p. 103) แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบความถูกต้องเพื่อสร้างแนวทางในการหลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคม

ผลการวิจัย

บ้านเคียงฟ้า ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่แปลง 8 ของโครงการพัฒนากลุ่มน้ำเข็กบ้านเสลียงแห่ง 1 หมู่ที่ 3 ตำบลสะเดาพะง อำเภอบางบัว จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื้อที่ประมาณ 1,500 ไร่ ไกลเขาตะเคียนโง้ง เป็นพื้นที่ได้รับความเห็นชอบจากกรมป่าไม้ให้เข้าไปทำประโยชน์หรือที่อยู่อาศัยได้ชั่วคราว ดังนั้นกองทัพภาคที่ 3 จึงได้ทำโครงการหมู่บ้านทหารผ่านศึก (ร้อย.ขส. 31) เพื่อความมั่นคงขึ้นมา มีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนกันยายน 2556 ซึ่งเป็นโครงการที่เกิดจากการร้องเรียนขอความช่วยเหลือของอติตร้อย.ขส. 31 ทำให้อติตร้อย.ขส. 31 ที่ประสงค์เข้าร่วมโครงการได้ย้ายถิ่นฐานจากที่อยู่อาศัยเดิมซึ่งกระจัดกระจายอยู่บนพื้นที่เขา คือ เช่น ภูทับเบิก บ้านเข็กน้อย อย่างไรก็ตามโครงการไม่สามารถดำเนินการแล้วเสร็จดังนั้นอติตร้อย.ขส. 31 จึงต้องต่อสู้ดิ้นรนต่อไป โดยแสดงลักษณะการถูกกีดกันทางสังคม และการต่อสู้ดิ้นรนให้หลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคมของกลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งตามช่วงปี แสดงผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ช่วงปี พ.ศ. 2525-2553

1. ลักษณะการถูกกีดกันทางสังคม พบว่าช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ท่ามกลางการสู้รบที่เริ่มสิ้นสุดลง โดยในระหว่างการสู้รบการดำรงชีวิตของอดีตร้อย.ชชส. 31 จนกระทั่งได้เข้าร่วมเป็นชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกับกองทัพเพื่อต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ พวกเขาดำรงชีวิตระหว่างการทำสงครามต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกองทัพภาคที่ 3 ทั้งสิ้น ซึ่งการมีวิถีชีวิตเช่นนั้นก่อนสงครามจบลง ทำให้อดีต.ร้อย ชชส. ค้นคืนกับความเป็นอยู่ที่ต้องต่อสู้กับความยากลำบาก ทั้งในการกิน นอน รวมถึงครอบครัวของพวกเขาที่ต้องเผชิญหน้ากับความยากลำบากด้วยเช่นกัน เมื่อสิ้นสุดสงคราม กองทัพภาคที่ 3 ได้ขอใช้พื้นที่จากกรมป่าไม้เพื่อให้ชาวม้งอาศัยอยู่ โดยตั้งชื่อว่าชุมชนเข็กน้อย มีเนื้อที่ 45,000 ไร่ ทำให้อดีต.ร้อย.ชชส. 31 และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบางส่วน ได้ดำรงชีวิตอยู่ในเข็กน้อย รวมถึงมีการพัฒนาแบ่งแยกหมู่บ้านในชุมชน มีการปกครองตนเองแบบอาวุธโดยให้ตระกูลที่มีจำนวนมากที่สุดเป็นผู้นำ ส่วนเรื่องราวได้จะได้รับจากการทำเกษตรกรรมเป็นหลักทำไร่เลื่อนลอย ปลูกฝิ่น ปลูกข้าวโพด ผักต่าง ๆ ทำให้มีรายได้ไม่มากนัก จนกระทั่งในปี 2532 ชุมชนเข็กน้อยได้ยกฐานะเป็นตำบลเข็กน้อย อยู่ในตำบลแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย (Khek Noi Subdistrict Administrative Organization, n.d., pp. 13-15) ในช่วงเวลาดังกล่าวอดีต.ร้อย.ชชส. 31 ต้องอาศัยอยู่ในชุมชนเข็กน้อยจำนวน 12 หมู่บ้านที่มีพื้นที่บ้านติดต่อกันกัน จนทำให้คนภายนอกไม่สามารถแบ่งแยกได้อย่างชัดเจนว่าอาณาเขตของบ้านแต่ละหลังอยู่ที่ใด ไม่มีการทำรั้วกัน อาณาเขตใด ๆ แสดงถึงความแออัดของพื้นที่อาศัยที่ไม่เพียงพอ มีการปลูกบ้านติดกับดินและเป็นบ้านชั้นเดียว โดยบ้านจะปลูกคร่อมบนดินที่หุบแน่น และไม่ได้แสดงถึงความมั่นคงถาวร (Pattaratuma, 2008, p. 84) การมีความเป็นอยู่เช่นนี้ได้สร้างความยากลำบากต่อคนในชุมชนรวมทั้งอดีต.ร้อย.ชชส. 31 ด้วย ต่อมาช่วงปี 2539 ตำบลเข็กน้อยได้ถูกยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย (Khek Noi Subdistrict Administrative Organization, n.d., pp. 13-15) ซึ่งในช่วงเวลานี้อดีต.ร้อย.ชชส. 31 ได้เริ่มเข้าทำงานในหน่วยงานราชการในฐานะลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราวได้ อดีต.ร้อย.ชชส. 31 บางคนมีรายได้เป็นเงินเดือน ประมาณ 7,000 บาท ต้องดูแลทั้งครอบครัว ซึ่งไม่เพียงพอ ทำให้เขาต้องลาออกมาประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป

2. การต่อสู้ดิ้นรนให้หลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคม พบว่าช่วงเวลาก่อนปี 2553 อดีตร้อย.ชส. 31 ได้มีการต่อสู้ดิ้นรนท่ามกลางความยากลำบากในการใช้ชีวิตของพวกเขาเองเพราะพวกเขาอยู่ในสถานะชาวม้งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีความรู้สึกว่าตนเองแตกต่างระหว่างคนไทยและคนม้ง พวกเขาได้อยู่อาศัยในพื้นที่ที่กองทัพบกที่ 3 เป็นผู้ดำเนินการให้ และมีการดำรงชีวิตตามวิถีคนม้ง โดยภาพรวมไม่มีความสุขสบาย แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวพวกเขาต่างพึงระลึกเสมอว่า การได้หนีสงครามมาพักพิงยังแผ่นดินไทยถือเป็นสิ่งที่ดีที่สุดของชีวิตพวกเขาแล้ว โดยผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“...พวกผมได้มาอาศัยแผ่นดินไทยเป็นที่อยู่อาศัย ได้ทำมาหากิน ก็ถือว่าเป็นหนี้”

บุญคุณแผ่นดินไทย เราอาจจะลำบาก แต่ถ้ายังไม่อพยพหนีมาพวกผมคงไม่รอด...”

(B01, Interview, September 14, 2019)

แม้ว่าการดำเนินชีวิตจะยากลำบากแต่การดำรงชีวิตบนพื้นที่สูงทำให้พวกเขาคุ้นชินกับการเอาตัวรอด เพราะเป็นภูมิอากาศใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยเดิมบนคือแถบประเทศจีน ต่อมาในช่วงปี 2525 อดีตร้อย.ชส. 31 ได้พบว่า รัฐได้ช่วยเหลือกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยซึ่งถือเป็นฝ่ายที่มีแนวคิดไม่เหมือนรัฐ แต่รัฐกลับจัดสรรที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน รวมทั้งเงินเยียวยาช่วยเหลืออยู่เสมอ ในขณะที่กลุ่มชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบนั้นเป็นผู้อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาลมีหน้าที่ เป็นผู้นำในการเดินเขาเพราะมีความเชี่ยวชาญกว่าทหารไทย และได้ฝึกสู้รบเช่นเดียวกับทหารไทย โดยแลกกับการมีค่านัน

สัญญาจากกองทัพในช่วงก่อนการสู้รบว่าหากการสู้รบสิ้นสุดลงจะทำการจัดสรรที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินให้กับกลุ่มชาวม้งที่เข้าร่วมรบกับฝ่ายรัฐบาล แต่เมื่อสงครามสิ้นสุดลงก็ยังไม่ได้รับการจัดการที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้ ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารว่าภาครัฐได้ให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยอีกหลายครั้ง อย่างไรก็ตาม อดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 ไม่ได้เรียกร้องความช่วยเหลือในช่วงแรกเพราะความรู้สึกว่าตนเองเป็นฝ่ายเดียวกับกองทัพไทยที่ช่วยสู้รบต่อต้านฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้เกิดความเข้าใจว่ากองทัพกำลังพยายามหาวิธีการช่วยเหลือพวกเขาอยู่ ในขณะที่พวกเขาได้ต่อสู้ให้ได้รับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย รัฐได้มีการจัดการเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีการจัดตั้งสำนักกิจการชาติพันธุ์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่เพื่อยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบต่อเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย กำเนิดทางชาติหรือชาติพันธุ์ สร้างความเข้มแข็งและความเป็นธรรมทางสังคม รวมทั้งได้ทำฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้นในประเทศไทยด้วย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (Thailand Science Research and Innovation (TSRI), 2021. p. 11)

ช่วงปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน

1. ลักษณะการถูกกีดกันทางสังคม พบว่าเมื่อรัฐได้เริ่มมีแผนพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อย่างเป็นทางการ อดีตร้อย.ชชส. 31 ต่างดำเนินชีวิตตามปกติ กล่าวคือส่วนใหญ่พวกเขายังคงอาศัยบนพื้นที่เขาต่อเช่นเดิม ไม่นิยมลงมาใช้ชีวิตบนพื้นราบ การกีดกันทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนขึ้นก็คือ พวกเขาเริ่มรู้สึกว่ารัฐได้ช่วยเหลือกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจำนวนบ่อยครั้งมากขึ้น โดยมีข้อมูลสำคัญจากกลุ่มเพื่อนบ้านชาวม้งของพวกเขาเอง โดยผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“...พวกเราเริ่มรู้สึกว่า รัฐช่วยเหลือ ผรท. บ่อยมาก ตั้งแต่ช่วงสงคราม สู้รบจบ ก็ยังช่วยเหลือ แต่กับพวกเราไม่เคยช่วยเหลือ...” (B02, Interview, September 14, 2019)

ดังนั้นความรู้สึกถูกรัฐทอดทิ้งจึงเป็นลักษณะการถูกกีดกันทางสังคมที่สำคัญและได้เชื่อมโยงกับการถูกกีดกันเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เพราะพวกเขาไม่สามารถมีที่อยู่อาศัยอย่างมั่นคงถาวรได้แม้ว่าพื้นที่เขาต่อจะเป็นพื้นที่ป่าสงวนที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ แต่การออกเอกสารครอบครองสิทธิให้กับพวกเขาในการมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยก็ยังไม่สามารถมีเป็นของตนเองได้ ซึ่งการมีหลักประกันความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินเป็นพื้นฐานหลักในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ เพราะการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพอื่น ๆ นอกจากการเกษตร แม้ว่าภาครัฐเริ่มมีการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย แต่พวกเขาต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมในการสร้างรายได้ โดยส่วนใหญ่มักมีการเพาะปลูกข้าวเจ้า ข้าวโพด การทำไร่เชิง เพื่อเลี้ยงปากท้องของครอบครัวตนเอง หากผลผลิตเหลือจึงจะนำผลผลิตส่วนที่เหลือมาจำหน่าย แต่รายได้หลักมีจำนวนไม่พอต่อการดำรงชีวิตทำให้อดีตร้อย.ชชส. 31 บางส่วนต้องประกอบอาชีพอื่นควบคู่ด้วย เช่น การก่อสร้าง การดูแลรีสอร์ท เป็นต้น

2. การต่อสู้ดิ้นรนให้หลุดพ้นจากการถูกกีดกันทางสังคม พบว่าเมื่อพวกเขาได้เกิดความรู้สึกร่วมกันว่าพวกเขาได้ถูกทอดทิ้งจากการช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินจากคำมั่นสัญญาของจากกองทัพ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของอดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบเพื่อประชุมปรึกษาหารือและวางแผนว่าจะดำเนินการอย่างไร จนได้ข้อสรุปคือการทำหนังสือร้องทุกข์ไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อขอให้ช่วยเหลือเช่นเดียวกับกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยให้กลุ่มชาวเขาอาสาสมัครกองร้อยที่ 31 เป็นตัวแทนในการร้องเรียน ด้วยเหตุว่าเป็นกลุ่มที่อยู่อาศัยในพื้นที่และสะดวกต่อการเดินทางร้องเรียนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ตามบริเวณภูเขาแถบชายแดนของประเทศไทย เมื่อมีการร้องเรียนเกิดขึ้น ทางกองทัพไม่ได้นิ่งเฉยและได้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงว่า เมื่อปี 2525 กองทัพภาคที่ 3

เคยได้ช่วยอดีตชาวเขาอาสาสมัครกองร้อยที่ 32 ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านเล้าลือและบ้านเพชรดำในปัจจุบัน ถึงกระนั้น รัฐก็ไม่ได้ให้รับปากการช่วยเหลือ ความพยายามของการขอความช่วยเหลือจากภาครัฐของชาวเขาอาสาสมัครเริ่มท้อถอย จนต้องมาเริ่มปรึกษาหารือกันอีกครั้ง ทำให้กลุ่มชาวเขาอาสาสมัครกองร้อยที่ 31 ได้ปรับวิธีการขอความช่วยเหลือ โดยการลดเงื่อนไขคือ การขอให้ช่วยเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินก่อน เนื่องจากเป็นความจำเป็นสัญญาณที่เกิดขึ้น ระหว่างกองทัพและชาวเขาอาสาสมัคร โดยผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“...เราอยากให้ช่วยเหลือเหมือนที่ช่วย ผรท. แต่เมื่อไม่ได้ จึงมาร่วมพูดคุยกัน จนได้ข้อสรุปว่าพวกเราร้อย.ขส. 31 จะขอให้ช่วยเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยก่อน...” (B03, Interview, September 14, 2019)

ดังนั้นในช่วงปี 2553 จึงได้ทำหนังสือร้องเรียนเรื่องการขอความช่วยเหลือที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ทำให้กองทัพภาคที่ 3 และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภาค 3 จัดตั้งโครงการหมู่บ้านทหารผ่านศึก ขึ้นมา มีการจัดตั้งคณะทำงานในการตรวจสอบ คัดกรองทหารผ่านศึก กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มทหารผ่านศึกที่จะเข้าร่วมโครงการ และได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการของโครงการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนกันยายน 2556 โครงการหมู่บ้านทหารผ่านศึกได้มีกระบวนการรับสมัครสมาชิกอดีตร้อย.ขส. 31 ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการภายใต้กฎระเบียบที่ทางกองทัพภาคที่ 3 กำหนดขึ้น ซึ่งการกำหนดกฎระเบียบของกองทัพเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยในกลุ่มคนที่จะต้องร่วมอาศัยในพื้นที่เดียวกัน ในขณะเดียวกันอดีตร้อย.ขส.31 จะเป็นผู้ช่วยคัดกรองสมาชิกของตนเบื้องต้น หลังจากนั้นจึงนำรายชื่อส่งให้กองทัพพิจารณาเพื่อตรวจสอบว่าไม่มีคุณสมบัติเป็นภัยต่อสังคม เช่น การใช้ยาเสพติด การมีคดีอาชญากรรม การค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น เมื่อได้รายชื่อทั้งหมดจึงส่งรายชื่อดังกล่าวไปกองทัพ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขาค้อ (สพอ.เขาค้อ) เพื่อตรวจสอบในขั้นตอนสุดท้าย หลังจากนั้นนำสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกทั้งหมดทำการจับสลากแบ่งล็อกที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินตามที่ได้กำหนดไว้ คือการให้ที่ดินทำกินคนละ 10 ไร่ และที่อยู่อาศัยคนละ 2 งาน ผู้เข้าร่วมโครงการ จะต้องปฏิบัติตามกฎกติกาของหมู่บ้านทหารผ่านศึกอย่างเคร่งครัด ซึ่งหากคนที่มีรายชื่อไม่มาจับสลากจะถือว่าสละสิทธิ์ โดยในจำนวน 100 คน ไม่มาใช้สิทธิ์ 6 คน ทำให้เกิดแปลงว่าง 6 แปลง

ต่อมาเมื่อโครงการได้เฝ้าพบปัญหาไปซึ่งเกิดจากการติดขัดเรื่องงบประมาณ ทำให้กลุ่มอดีตร้อย.ขส. 31 เกิดความคิดเห็นเป็น 2 แนวคิด กลุ่มแรกคือกลุ่มที่มีแนวคิดที่ไม่มี ความจำเป็นในการร้องเรียนเพิ่มเติมแล้ว ปลอมให้กองทัพเป็นผู้บริหารจัดการดังเช่นการเกิดขึ้นของหมู่บ้านราษฎรอาสาสมัคร (รอส.) ในอดีตที่กองทัพภาคที่ 3 เข้ามาจัดการจนเกิดเป็นหมู่บ้านที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกรมการปกครอง โดยกลุ่มคนเหล่านี้ใช้ชีวิตอยู่ที่เข็มน้อยเป็นหลัก และแวะเวียนมาดูแลบ้านของตนที่บ้านเคียงฟ้าเป็นระยะ เพราะพวกเขาเป็นเจ้าของสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในโครงการฯ ส่วนกลุ่มที่สอง ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มแรก และคิดว่าควรทำการร้องเรียนเพิ่มเติมในเรื่องการขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับสาธารณูปโภคพื้นฐาน รวมทั้งร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกทอดทิ้งไว้กลางทางในโครงการ เพราะกลุ่มนี้ต้องการทำให้บ้านเคียงฟ้าเป็นหมู่บ้านที่คนอยู่อาศัย ไม่เป็นบ้านร้างที่ภาครัฐไม่เหลียวแล แนวคิดที่แตกต่างทำให้การดิ้นรนต่อสู้มีเพียงกลุ่มที่อยู่บ้านเคียงฟ้าเป็นหลัก เป็นผู้ดำเนินการต่อสู้ และได้เกิดผู้นำการต่อสู้แบบไม่เป็นทางการขึ้นมา ซึ่งแม้ว่าอดีตชาวเขาอาสาสมัครกองร้อยที่ 31 อีกกลุ่มหนึ่งจะไม่เห็นด้วย แต่พวกเขาก็ไม่ได้ขัดขวางการต่อสู้ดิ้นรนที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเกิดผู้นำการต่อสู้แบบไม่เป็นทางการ แม้จะไม่ยอมรับแต่ก็ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งการเป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการในช่วงเวลานั้นต้องอาศัยความกล้าหาญ เสียสละในเส้นทางนำส่งเอกสารการร้องเรียนแก่หน่วยงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง การเดินทางไปร้องเรียน

ด้วยตัวเอวอนั้น พวกเขาให้เหตุผลว่าเพื่อจะได้รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้น โดยจะมีนักวิชาการอิสระจะเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำการเดินทางร้องเรียน ส่วนรายจ่ายการเดินทางจะมีการช่วยเหลือกันเองในกลุ่มและมีการสนับสนุนเงินบริจาคจากนักวิชาการอิสระ

กลุ่มที่มีแนวคิดที่ไม่ควรเผื่อรอกองทัพจัดการเพียงฝ่ายเดียวได้ดำเนินการร้องเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการพยายามช่วยเหลือตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในบ้านเคิงฟ้าได้ดำเนินการไปควบคู่กัน โดยได้ขอความช่วยเหลือจากเครือข่ายทางสังคมจากบุคคล กลุ่ม องค์กรที่พวกเขาได้เคยทำงานด้วยในอดีตเรื่องไฟฟ้าและน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค พวกเขาได้รับการช่วยเหลือจากนักวิชาการอิสระที่ทำงานเพื่อสังคม โดยนักวิชาการอิสระท่านนี้ได้ใช้ช่องทางสังคมออนไลน์เพื่อขอรับเงินบริจาคจนทำให้ได้รายการบริจาคมากเพียงพอในการซื้อแผงโซลาร์เซลล์ แท็งก์เก็บกักน้ำ และท่อลำเลียงน้ำจากภูเขา นอกจากนั้นถนนเพื่อการสัญจรพวกเขา ได้ขอความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่ได้นำเครื่องจักรกลหนักขึ้นมาดำเนินการก่อสร้างบนพื้นที่เขาต่อ ทำให้ได้นำเครื่องจักรขนาดใหญ่มาช่วยเกลี่ยหน้าดินทำถนน รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือค่าน้ำมันด้วยจากนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วย นอกจากนั้นยังได้รับการบริจาคเงินช่วยเหลือในการดำเนินการร้องเรียนร้องทุกข์จากหน่วยงาน ที่พวกเขาได้เข้าไปขอความช่วยเหลือในนามส่วนตัวด้วย โดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้เหตุผลที่ไม่สามารถช่วยเหลืออย่างเป็นทางการได้ว่า ไม่มีข้อกฎหมายหรือระเบียบรองรับให้ช่วยเหลือบ้านเคิงฟ้า เพราะไม่มีรับการจดทะเบียนให้อยู่ในระบบของกรมการปกครอง

พวกเขาเรียนไปยังสำนักนายกรัฐมนตรี กองทัพอากาศที่ 3 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรไทย ภาคที่ 3 คณะรัฐมนตรีสัญญา ณ จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งถวายฎีกาในสมัยรัชกาลที่ 9 โดยร้องเรียนตั้งแต่ปี 2553-2562 จวบจนสุดท้ายทางกองทัพอากาศ 3 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรไทย ภาคที่ 3 กระทรวงมหาดไทย รวมทั้งหน่วยงานราชการในพื้นที่เขาต่อ ได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และได้นำหมู่บ้านเคิงฟ้า ไปรวมเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านเสถียรแห่ง 1 หมู่ที่ 3 ตำบลสะเดาะพง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และทำให้คนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 94 ครอบครัว ได้รับสำเนาทะเบียนบ้านและเอกสารครอบครองสิทธิ์ที่ดินทำกินตามกฎหมายกำหนด ซึ่งในปัจจุบันสมาชิกบ้านเคิงฟ้าได้ทะเบียนบ้านจำนวน 43 หลังคาเรือน อีก 51 หลังคาเรือนจะทยอยขึ้นทะเบียนบ้านต่อไป โดยขั้นตอนการขึ้นทะเบียนบ้านของบ้านคือ 1) ผู้ใหญ่บ้านออกใบรับแจ้งเกี่ยวกับบ้าน (ใบทร.9) 2) นำเอกสารยื่นที่สถานีอนามัยชุมชนตรวจเอกสารในการออกใบสุขภาพิบาล ซึ่งการออกใบสุขภาพิบาลต้องมีเจ้าหน้าที่เดินทางไปตรวจสภาพบ้านและห้องสุขาแต่ละหลัง ซึ่งการตรวจจะมีตัวแทนทหาร ตัวแทนอาสาสมัครชุมชน สาธารณสุขตำบล ปลัดอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน โดยทุกคนจะมีสมุดบันทึกรายละเอียดของบ้าน และห้องสุขามีสุขอนามัยที่ถูกต้องหรือไม่ หากมีบ้านหลังใดตรวจไม่ผ่านคุณสมบัติเบื้องต้น เจ้าหน้าที่จะให้คำแนะนำเพื่อให้เจ้าของบ้านแก้ไข จากนั้นจึงให้ทำการตรวจสอบอีกครั้งจนกว่าจะผ่านคุณสมบัติสามารถขึ้นทะเบียนบ้านได้ 3) นำเอกสารไปยังที่ว่าการอำเภอ เพื่อให้อำนาจผู้ใหญ่บ้านกำหนดเลขที่บ้านเพื่อออกสำเนาทะเบียนบ้านและดำเนินการทำเอกสารครอบครองที่ดินต่อไป เนื่องจากพื้นที่บ้านเคิงฟ้าอยู่ในเขตป่าสงวน จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้ไม่สามารถออกเป็นโฉนดที่ดินและที่อยู่อาศัยได้

อภิปรายผล

การกีดกันทางสังคมของชาวเขาเผ่าม้ง กลุ่มอดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 ได้มีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวทางการศึกษาการกีดกันทางสังคม Bristol social exclusion matrix (B-SEM) ที่แสดงถึงองค์ประกอบที่สำคัญสามประเด็นและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ ด้านทรัพยากร ด้านการมีส่วนร่วมและด้านคุณภาพชีวิต นั่นคือมีความเกี่ยวข้องกับการขาดแคลนทรัพยากรเพื่อความอยู่รอดและโอกาสในการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกับผู้อื่น

ส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต โดยการกีดกันทางสังคมของพวกเขาก็ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่การเป็นชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่หนีสงครามและอพยพมาอยู่แผ่นดินไทย โดยปราศจากสถานะทางสังคม และทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดอยู่อาศัยและที่ดินทำกินที่เป็นของตนเอง ชาวเขาในยุคหนึ่งต่างถูกตีตราให้เป็นคนชายขอบและเป็นผู้ทำลายป่า ซึ่งเป็นมายาคติที่ฝ่ายรัฐไทยและคนในสังคมไทยให้คำจำกัดความเพื่อให้การจัดการและดูแลชาวเขาเกิดความชอบธรรมในทุกด้าน (Ketmanee, 1991, pp. 4-19) ในขณะที่เดียวกันแผ่นดินไทยก็ได้เกิดสงครามสู้รบระหว่างฝ่ายผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทำให้รัฐไทยต้องอาศัยการช่วยเหลือจากชาวม้ง โดยเปิดรับอาสาสมัครชาวเขาช่วยรบ โดยมีหน้าที่ช่วยรบนำทางเดินเขา และติดต่อสื่อสารภาษาม้งให้ชาวเขาเข้าร่วมกับฝ่ายผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ให้กลับใจมาช่วยภาครัฐ โดยมีชาวเขาเข้าร่วมรวมทั้งสิ้น 6 กองร้อย โดยกองทัพได้ให้คำมั่นสัญญาว่าหากการสู้รบสิ้นสุดลงจะให้ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ต่อมาเมื่อสงครามสิ้นสุดลงพื้นที่เข็มน้อย จังหวัดเพชรบูรณ์ จากเดิมที่ใช้เป็นพื้นที่ค่ายทหารกองทัพภาคที่ 3 ได้ขออนุญาตกรมป่าไม้เพื่อเข้าให้ราษฎรใช้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยเป็นพื้นที่ราชพัสดุรายปี แต่ก็ยังไม่ให้ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของตนเอง ซึ่งทำให้สถานะความเป็นอยู่ของอดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบ กองร้อยที่ 31 ยังคงไม่มั่นคง สอดคล้องกับองค์ประกอบการถูกกีดกันทางสังคมของ Bristol social exclusion matrix ด้านคุณภาพชีวิตที่มีที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงถาวร

การดำรงชีวิตอยู่เข็มน้อยได้กลายเป็นการอยู่ร่วมกันของชาวม้งที่เป็นชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบที่อยู่ฝั่งรัฐ และชาวม้งที่อยู่ฝั่งผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งรัฐให้การช่วยเหลือผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หรือต่อมาถูกเรียกว่าผู้ร่วมพัฒนาชาติ ตั้งแต่ปี 2525-ปัจจุบัน การถูกรับความช่วยเหลือของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยหลายครั้งทำให้อดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 รู้สึกถึงความไม่เป็นธรรม แต่พวกเขาก็ยังไม่ต้องการประท้วงหรือแสดงความไม่พอใจต่อกองทัพภาคที่ 3 เพราะไม่ต้องการสร้างความวุ่นวายในประเทศ แต่ในที่สุดการที่รัฐทำให้พวกเขารู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นทำให้ช่วงปี 2553 พวกเขาต้องต่อสู้ดิ้นรนด้วยการยื่นหนังสือร้องเรียนให้ช่วยเหลือที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินตามคำสัญญาที่กองทัพเคยให้ไว้ ทำให้เกิดโครงการหมู่บ้านทหารผ่านศึกขึ้นมา ซึ่งการต่อสู้ได้เชื่อมโยงกับการศึกษาของศศิน เฉลิมลาภ และสุนี ไชยรส (Chalermlarp & Chaiyars, 2005, pp. 39-49) ที่ได้ศึกษากระบวนการต่อสู้ในเชิงอนุรักษ์ ที่มีการยื่นหนังสือร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่รัฐเช่นเดียวกัน โดยมีการรวมกลุ่มทำหนังสือร้องเรียนและกระจายตัวยื่นหนังสือร้องเรียนไปตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีนักวิชาการ ผู้มีความรู้ด้านกฎหมายให้คำแนะนำ ซึ่งการทำหนังสือร้องเรียนเป็นการดำเนินการร้องเรียนตามขั้นตอนของการต่อสู้อย่างสันติวิธี แต่โครงการได้เกิดปัญหาการขาดงบประมาณทำให้หยุดชะงักและได้ทั้งปัญหาไว้ เนื่องจากที่ดินทำกินมีปัญหาเรื่องการทับซ้อนกับคนที่ทำอยู่ก่อน ซึ่งได้สอดคล้องกับการศึกษาของ รัชชนก สัตยวินิจ (Sattayavinit, 2014, p. 99) ที่ได้กล่าวว่า ปัญหาที่ดินทำกินของชาวม้ง ซึ่งเป็นคนชายขอบอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐหรือคนในสังคมที่กดความเป็นชายขอบของชาวม้ง ผ่านการกระบวนการต่าง ๆ เช่น รูปแบบของนโยบาย มีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม มีผลทำให้ชาวม้งถูกรีดรอนสิทธิในพื้นที่ทำกิน นอกจากนั้นยังมีปัญหาที่ดินบางแห่งเป็นบริเวณหน้าผาไม่สามารถทำการเกษตรได้ ทำให้พวกเขาต้องเผชิญกับความยากลำบากทางเศรษฐกิจ มีรายได้น้อยและไม่มั่นคง รวมถึงการขาดคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องเป็นไปตามการศึกษาของ Social Exclusion Unit (2001, p. 74) ที่กล่าวถึงการกีดกันทางสังคมจะเกิดขึ้นหากประชาชนประสบกับความยากลำบากในการดำรงชีวิต เพราะหากไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ย่อมทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในพื้นที่ รวมทั้งการถูกรัฐละเลยการช่วยเหลือทำให้พวกเขาได้ต่อสู้ดิ้นรนขึ้นอีกครั้ง การลุกขึ้นมาต่อสู้พร้อมกับอดทนต่อความลำบาก ออกล้นกับการไม่ใช้ความรุนแรง

ในการต่อสู้ จนทำให้รัฐต้องเข้ามาจัดการ และแสวงหาทางออกที่เหมาะสม อาจกล่าวได้ว่าแนวการต่อสู้ของชาวเขาอาสาสมัครทำหายในยุคปัจจุบันมาก เนื่องจากกลุ่มผู้เรียกร้องมักใช้วิธีรวมกลุ่มชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องในสิ่งที่ตนไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยอ้างว่าเป็นการชุมนุมตามกรอบทางกฎหมาย อย่างไรก็ตามท้ายที่สุดผู้นำและกลุ่มอดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 ได้อาศัยเครือข่ายในการขอความช่วยเหลือการสาธารณสุขโรคพื้นฐาน โดยอาศัยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล องค์กรที่ตนเองเคยทำงานด้วย เพื่อสร้างสาธารณสุขโรคพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งการต่อสู้ดิ้นรนอย่างยากลำบากของพวกเขาได้ดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งช่วงปี 2562 จึงประสบความสำเร็จ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ได้แก่ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กองทัพภาคที่ 3 และอดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 ที่อาศัย ณ บ้านเคียงฟ้า ร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยการให้บ้านเคียงฟ้าเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเสลียงแห่ง 1 หมู่ 3 ตำบลสะเตาะพง อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบูรณ์ พร้อมทั้งได้รับสำเนาทะเบียนบ้าน และเอกสารครอบครองสิทธิที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะกรณีของอดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจต้องขยายวงกว้างไปยังอดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยอีก 5 กองร้อย ได้แก่ อดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 11, 12, 21, 22, 32 ซึ่งอยู่กระจัดกระจายตามทุกภาคของประเทศ
2. การศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษาการดำเนินของภาครัฐและกองทัพในความร่วมมือต่อการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงในประเด็นอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติเข้มแข็งและทันสมัยต่อการพัฒนาของโลก
3. ควรมีการนำการศึกษาเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ที่มีความแม่นยำ เทียบตรง เพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งอาจทำให้เกิดรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการพัฒนา สนับสนุน และส่งเสริมให้อดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 ผู้ซึ่งอยู่ในวัยสูงอายุ ได้มีการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชนและทำให้อดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 เห็นถึงคุณค่าตัวเองต่อการพัฒนาชาติ
2. ควรมีการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติเพื่อความมั่นคงเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ และออกแบบนโยบาย และแผนการช่วยเหลือให้กับอดีตชาวเขาอาสาสมัครช่วยรบกองร้อยที่ 31 เพื่อรับการช่วยเหลือ เยียวยาอย่างเป็นธรรม เท่าเทียม และยุติธรรม ภายใต้กรอบกฎหมายที่สามารถทำได้
3. ควรนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินมาร่วมออกแบบแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินงานครั้งนี้ เพื่อช่วยแสวงหาแนวทางที่เป็นไปได้ในการใช้พื้นที่ว่างเปล่าในประเทศไทยให้สามารถเป็นที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินให้พวกเขาอย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- B01. (2019, 14 September). The ex-war volunteer hill tribe. *Interview*. (In Thai)
- B02. (2019, 14 September). The ex-war volunteer hill tribe. *Interview*. (In Thai)

- B03. (2019, 15 September). The ex-war volunteer hill tribe. *Interview*. (In Thai)
- Beall, J. (2002). Globalization and Social Exclusion in Cities: Framing the Debate with Lessons from Africa and Asia. *Environment and Urbanization*, 14(1), 42-51.
- Beetham, D. (1999). *Democracy and Human Rights*. Cambridge : Polity Press.
- Boonkamyung, S. (1997). *The Contested Meanings of the Forest and the Conflicting Claims over the Space: A Case Study of the Lahu*. Thesis, Master of Art Program in Social Development, Chiang Mai University, Chiang Mai. (In Thai)
- Cavalry Squadron 28th. (2015). *Veterans Village Information*. Petchabun : Operation Center for Coordination of Problem Solving Khek River Basin Development Project. (In Thai)
- Chai-ampom, S. (2013). *Qualitative Research for Development: Concepts, Methods and Applications*. Bangkok : National Institute of Development Administration. (In Thai)
- Chalermarp, S., & Chaiyaros, S. (2005). *The Struggle to Save Community Resources*. Retrieved September 13, 2019, from <http://library.nhrc.or.th/ULIB/dublin.php?ID=41> (In Thai)
- Charoensin-o-larn, C. (2017). *Development Discourse* (6th ed.). Bangkok : Wipasa. (In Thai)
- Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560. (2017). *Royal Thai Government Gazette*. Retrieved August 27, 2021, from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- Gordon, D., Adelman, L., Ashworth, K., Bradshaw, J., Levitas, R., Middleton, S., ... & Williams, J. (2000). *Poverty and social exclusion in Britain*. York : Joseph Rowntree Foundation.
- Ketmanee, C. (1991). Hilltribe Evacuation Policy: Exit in the Maze. *Social Sciences*, 8(2), 4-19. (In Thai)
- Khek Noi Subdistrict Administrative Organization. (n.d.). *Khek Noi Subdistrict Administrative Organization Document*. Petchabun. (In Thai)
- Koonphol, S. (1998). The Public Space Survey. *Political Science Journal*, 20(3), 167-214. (In Thai)
- Lee-Preecha, P. Munpong, S., Saengya-arun, Saeng. & Srinuan, P. (2017). *Hmong Helps Fight: Background and Personal Status Problems*. Chiang Mai : Center for Ethnic Studies and Development Faculty of Social Sciences Chiang Mai University.
- Levitas, R. (2005). *The Inclusive Society?: Social Exclusion and New Labour*. Palgrave Macmillan.
- Levitas, R., Pantazis, C., Fahmy, E., Gordon, D., Lloyd-Reichling, E., & Patsios, D. (2007). *The Multi-Dimensional Analysis of Social Exclusion*. University of Bristol.
- Mathieson, J., Popay, J., Enoch, E., Escorel, S., Hernandez, M., Johnston, H., & Rispel, L. (2008). *Social Exclusion Meaning, Measurement and Experience and Links to Health Inequalities*. Lancaster University : Institute for Health Research.
- Panyamee, T. (2012). *Factors Related to the Social Inclusion of People in Bangkok Metropolitan Administration*. Retrieved August 27, 2021, from <http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2555/b179254.pdf> (In Thai)
- Pattaratuma, A. (2008). Mhong. *Journal of Forest Management*, 2(4), 84-97. (In Thai)

- Pellegrini, V., De Cristofaro, V., Salvati, M., Giacomantonio, M., & Leone, L. (2021). Social Exclusion and Anti-Immigration Attitudes in Europe: The mediating role of Interpersonal Trust. *Social Indicators Research*, 155(2), 697-724.
- Phra Dhammapitaka (Prayudh Payutto). (2003). *Human Rights: Social Harmony or Social Disintegration*. Bangkok : Sahathamik. (In Thai)
- Pierson, J. (2016). *Tackling Poverty and Social Exclusion: Promoting Social Justice in Social Work*. New York : Routledge.
- Pranom-Sri, C. (2011). Criticism of the Arguable Natural Rights Concepts (Human rights) Based on the Asian, Thai and Western Ways. *Journal of Politics Administration and Law*, 3(2), 19-46. (In Thai)
- Sattayavinit, T. (2014). Right of Marginal People with Arable Land Problem : The Cases of Hmong Paklang in Chengklang, Nan. *Journal of Political Economy*, 2(1), 99-129. (In Thai)
- Sivalak, S. (1995). *Unconventional Thinking*. Bangkok : 222. (In Thai)
- Social Exclusion Unit. (2001). *A New Commitment to Neighbourhood Renewal: National Strategy Action Plan: Report*. England : Social Exclusion Unit.
- Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (2021). *Ethnic Groups in Thailand: Research and Challenges*. Retrieved August 27, 2021, from <https://www.tsri.or.th/dl/548> (In Thai)
- Thaweesak, S. (2020). *Buddhist Philosophy and the Criticism of Human Rights*. Retrieved September 13, 2019, from <https://prachatai.com/journal/2020/01/85861> (In Thai)
- United Nations Human Settlements Programme. (2020-2021). *A better quality of life for all in an urbanizing world*. Retrieved August 27, 2021, from <https://unhabitat.org/about-us>